

VLOGA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA PRI ZAGOTAVLJANJU POPLAVNE VARNOSTI

Dr. Maja Simoneti, udika

IPoP - Inštitut za politike prostora in LUZ, d.d.

Drugi slovenski kongres o vodah

Podčetrtek, 19. in 20. april 2017

VSEBINA

- kaj so poplave
- kaj je prostorsko načrtovanje
- kako deluje sistem
- kakšne rešitve obstajajo

KAJ JE PROSTORSKO NAČRTOVANJE

- orodje za odločanje o razvoju v prostoru – način predvidevanja sprememb, preverjanja možnosti, preprečevanja škode in problemov
- način usklajevanja interesov za rabo prostora in izvajanje dejavnosti v prostoru
- predvidljiv – formaliziran način sprejemanja odločitev
- ključni značilnosti sta koordinacija in integracija (usklajevanje in vključevanje)

KAKO DELUJE PROSTORSKO NAČRTOVANJE ?

- pregledno, vključujoče, demokratično
- na različnih ravneh in za različna časovna obdobja
- s prostorskim načrtovanjem dosežemo skladno rabo prostora in zagotavljamo pogoje za izvajanje dejavnosti
- odločitve se oblikujejo na osnovi strokovnih izhodišč, tudi v sodelovanju z javnostjo, sprejema pa jih politika
- načrtovanje je dinamičen proces
- prostorsko načrtovanje (planiranje) je **kompleksno** in **interdisciplinarno** (stroke med sabo sodelujejo, delujejo sovisno) in **koordinira** sektorske politike kot so npr. prometna, transportna in kmetijska v prostoru

ZAKAJ NAČRTOVANJE?

- funkcionalnost: uporabnost, razporeditev funkcij in dostopnost
 - ekonomičnost: zagotavlja pozitivne učinke rabe virov
 - koordinacija posegov in investicij
 - učinkovita raba virov
 - varstvo človekovih pravic – pravice iz lastnine zemljišč (in dolžnosti)
 - varstvo narave
-
- vizija in konsistentna smer razvoja – željeno in možno
 - opredelitev prioritet – pošteno, racionalno, pregledno
 - preprečiti podvajanje ukrepov s strani oddelkov, sektorjev in delov vlade

KAKO DELUJE SISTEM?

- ravni urejanja: državna, lokalna (EU)
- faze urejanja: planiranje, projektiranje, izvedba, raba, vzdrževanje, prenova – cikel urejanja
- vidiki urejanja - varstveni
- pravni okvir, pristojnosti, pravice
- udeleženci - formalizirane vloge / zastopanje interesov
- vloge - različne vloge / konflikt interesov

KAJ DEFINIRA SISTEM NAČRTOVANJA?

- pravni okvir, način financiranja, organizacija dela in postopkov
- pravni okvir: zakonodaja, obvezne vsebine, postopki, udeleženci, vrste aktov
- organizacijski okvir: izvajanje dejavnosti v praksi, javne službe, pooblastila, organizacijske oblike izvajanja del in nalog
- strokovni okvir – metodologija in praksa
- načeloma: javna zadeva državnega pomena
- večina pristojnosti na lokalni ravni - ukrepi najbližje uporabniku
- subsidiarna vloga države
- čezmejno/regionalno načrtovanje

KAKŠEN JE PRAVNI OKVIR ?

- urejanje prostora
- gradnja objektov
- državni posegi v prostor
- varstvo okolja
- ohranjanje narave
- kulturna dediščina
- vode
- kmetijska zemljišča
- naravne nesreče
- požar
- ionizirajoče sevanje
- hrup
- ...

ustava

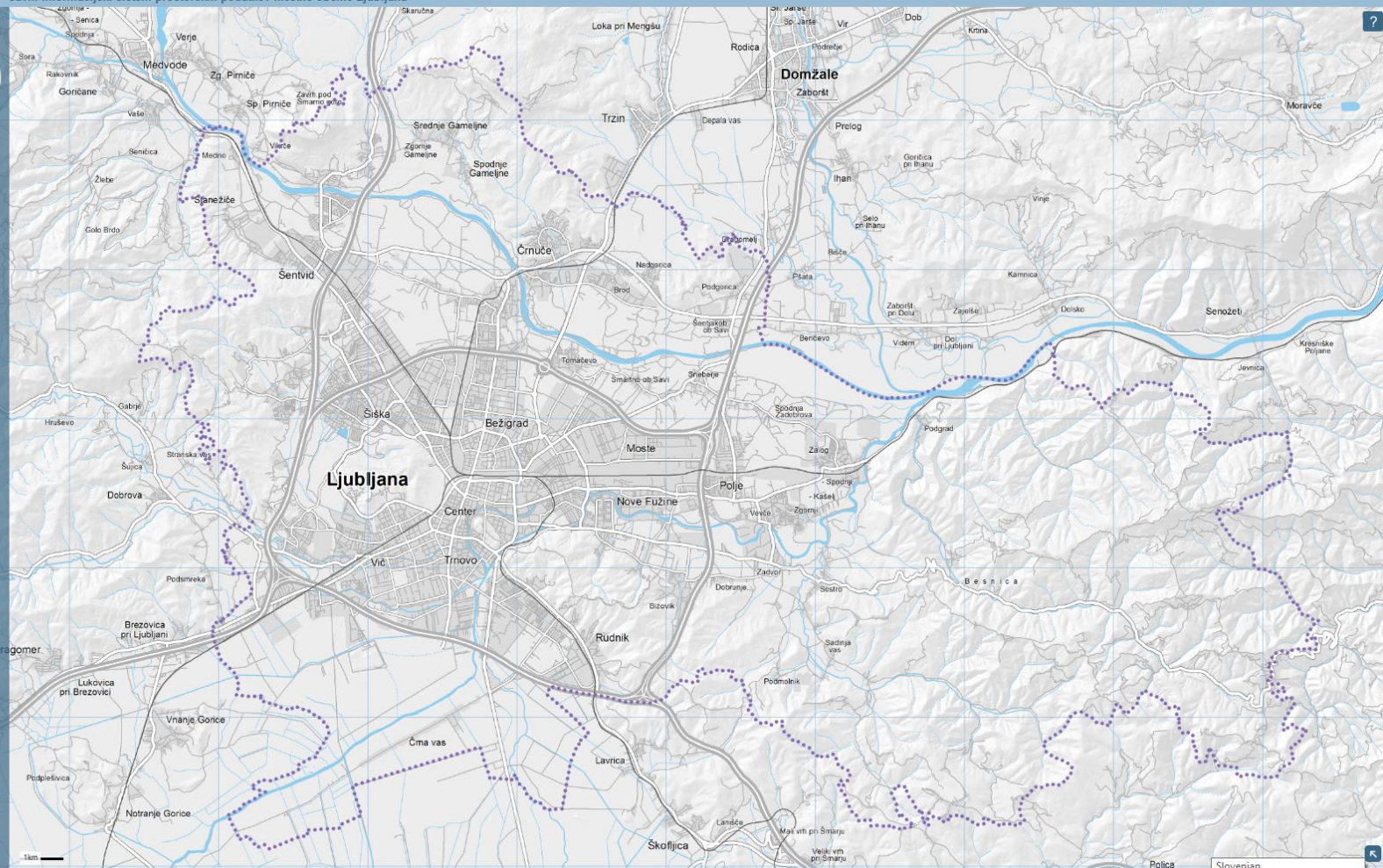
nacionalna
zakonodaja
+
mednarodni okvir

podrobni sektorski
predpisi
+
lokalni predpisi

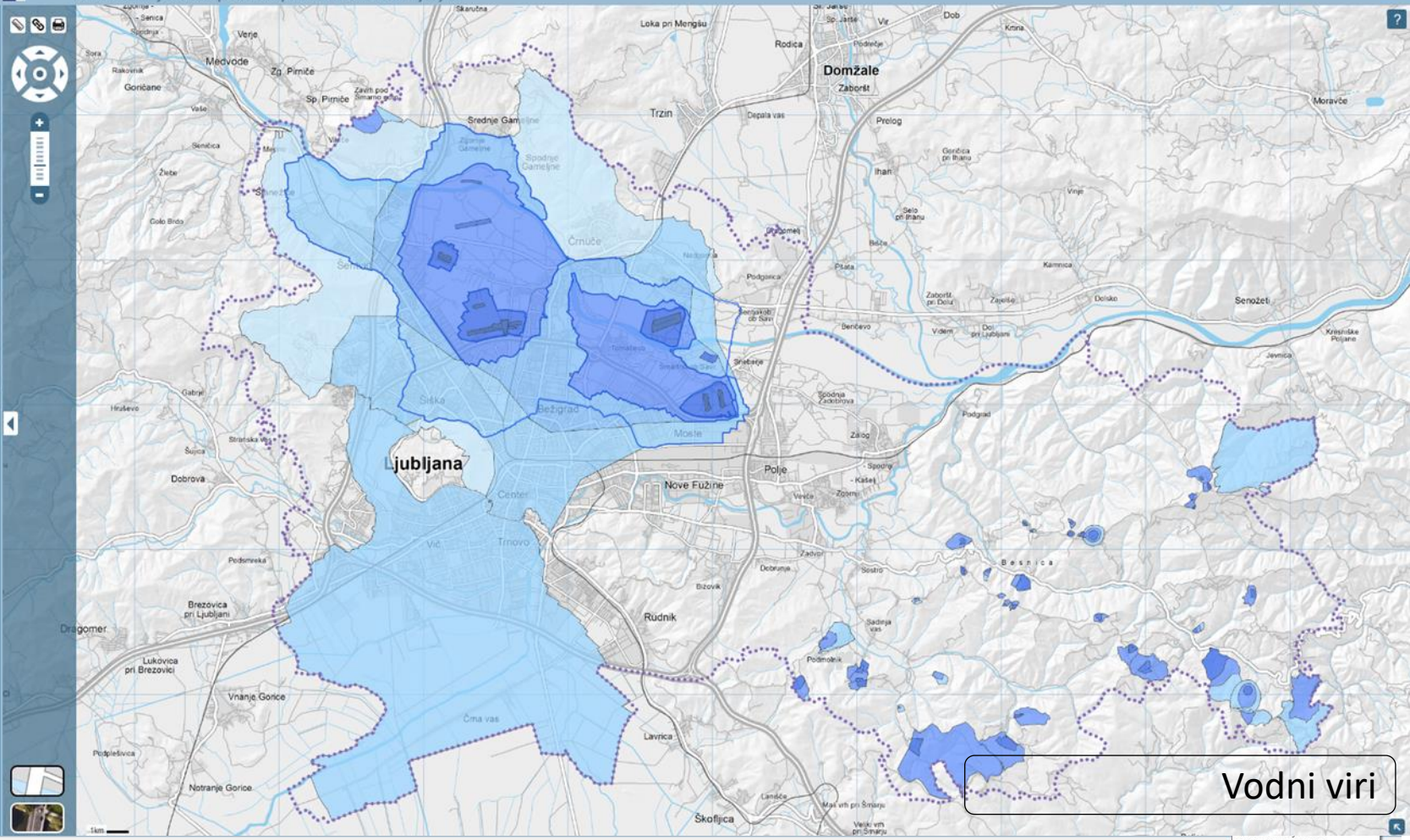

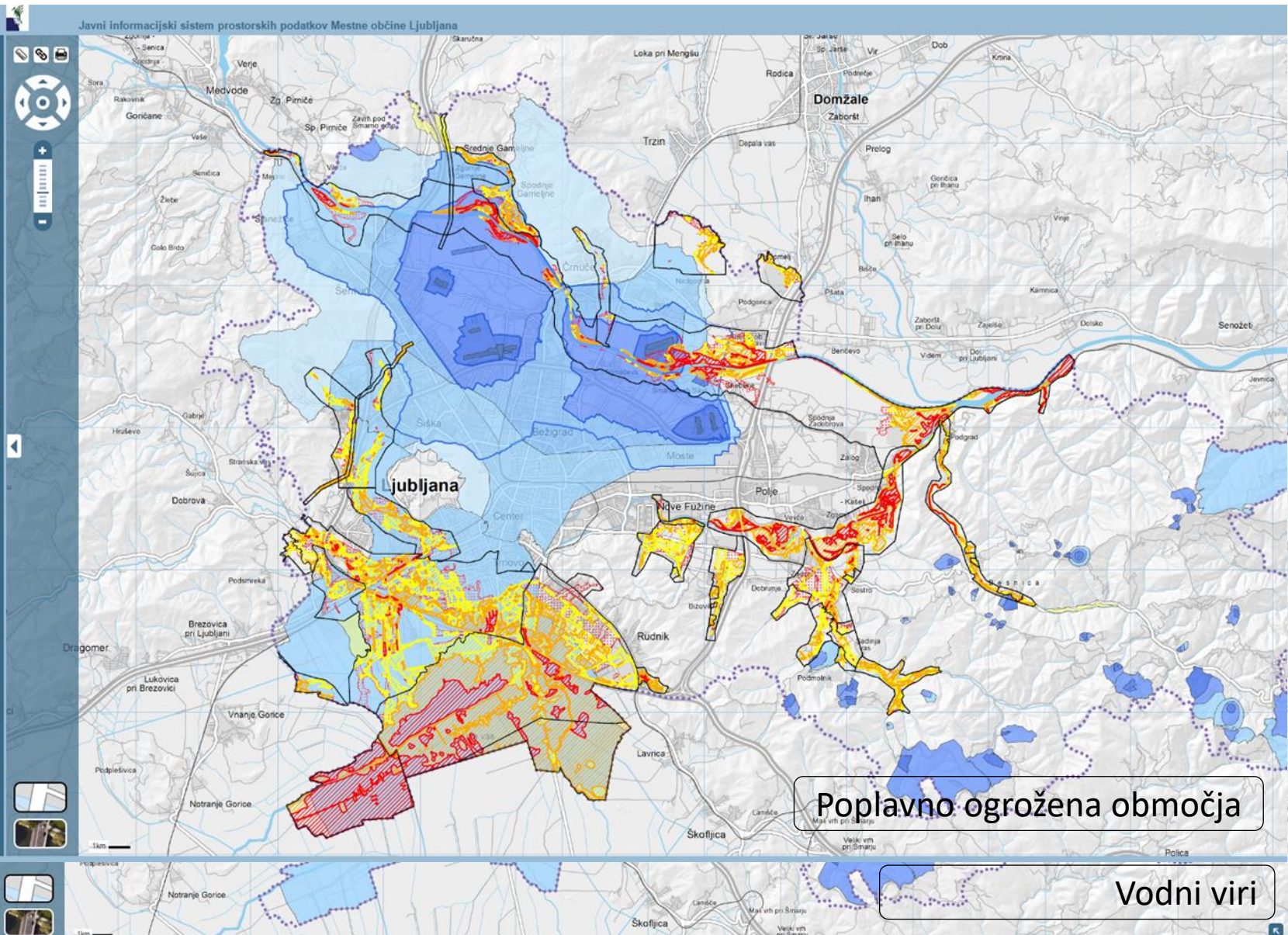
Javni informacijski sistem prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana

Javni informacijski sistem prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana

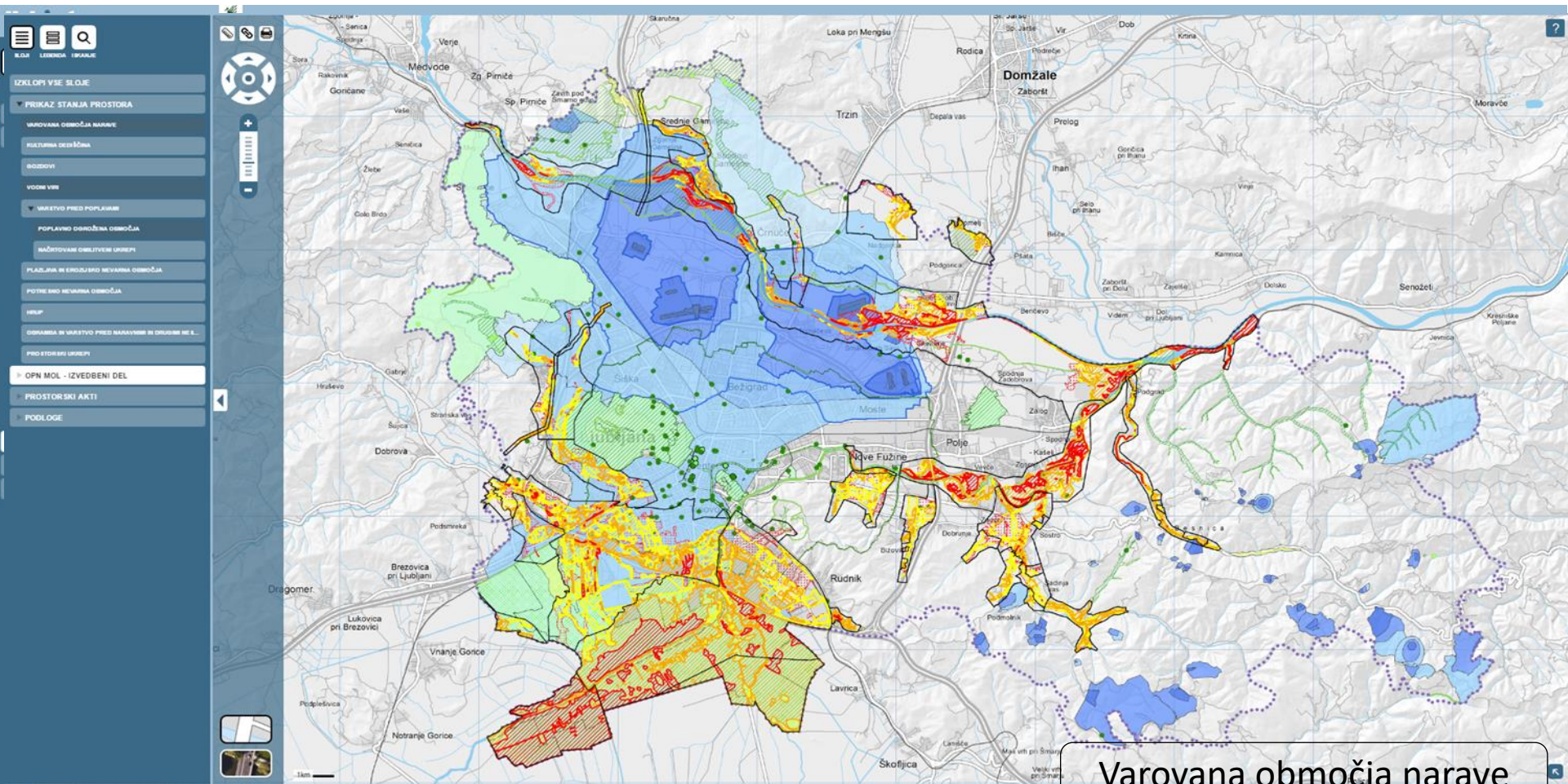

Vodni viri

Poplavno ogrožena območja

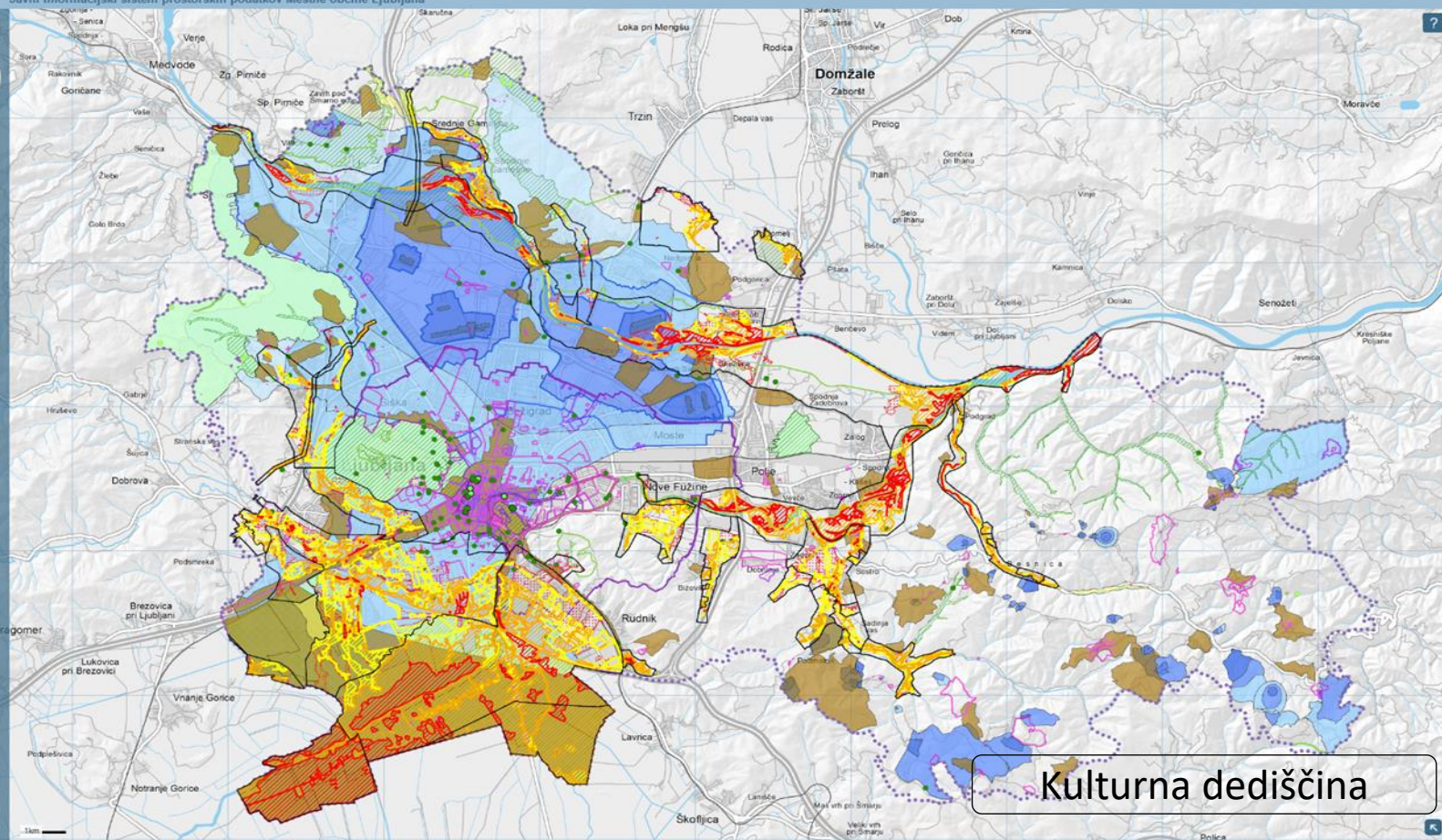
Vodni viri

Varovana območja narave

Poplavno ogrožena območja

Vodni viri

Kulturna dediščina

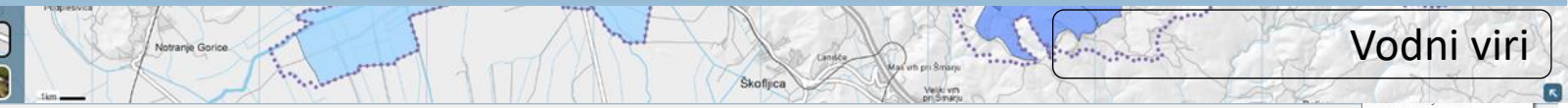
Varovana območja narave

Poplavno ogrožena območja

Vodni viri

© MOA - OAMH is a registered charity. All rights reserved. © 2017. All rights reserved.

Vodni viri

VAROVALNO PLANIRANJE

- v šestdesetih letih 20. stoletja se spremeni zaznava sprememb v prostoru in okolju
- zavedanje o omejenosti/ranljivosti virov
- očitno spreminjanje kulturne krajine
- razvija se varstvo naravne, okolja, kulturne dediščine
- varovalno in krajinsko planiranje: poudari se pomen rabe in podobe, namena in pomena urejanja prostora

- Rachel Carson, Nema pomlad (DZS, 1972)
- Paul Erlich, The population bomb (1968)
- France Avčin, Človek proti naravi (TZS, 1969)

VAROVALNO PLANIRANJE

- ustvarjalno razvijanje alternativ in izbor za vse najbolj pravične
- pravično razreševanje konflikta med:
 - človekom in naravo
 - sedanjimi in prihodnjimi generacijami
 - posameznikovimi koristmi in škodo širše družbene skupnosti
 - koristmi širše družbene skupnosti in škodo posameznika

Na razpolago ne sme biti nobene alternative, za katero bi vedeli, da je enako učinkovita, hkrati pa povzroča manj škode 'napadanemu' organizmu." Paul W. Taylor (1981) The Ethics of Respect for Nature
<http://www.umweltethik.at/download.php?id=391>

ZNAČILNOSTI SISTEMA

- kompleksen sistem
 - vsebine - interdisciplinarno
 - udeleženci - fizične in pravne osebe, organizacije in javnost
 - ravni odločanja
-
- usklajevanje
 - sodelovanje
 - odgovornost
 - nadzor

- razumevanje
- spoštovanje
- zaupanje

UPRAVLJANJE Z VODO V PROSTORU

- v prostorskem načrtovanju se ukvarjamo z vodo na različne načine – jo upoštevamo in varujemo ter razvijamo dejavnosti povezane z rabo in varstvom
- zaznavamo probleme
- pristojnosti za upravljanje z vodo so razdeljene med področja
- upravljanje z vodo ima ambicije prostorskega načrtovanja – načrt urejanja povodij
- sektorsko prostorsko načrtovanje stopnjuje probleme

KAJ SO POPLAVE ?

- odraz upoštevanja narave vode pri odločanju o razvoju v prostoru
- odraz razumevanja naravnih procesov
- odraz usklajevanja interesov v prostoru
- odraz odgovornosti za odločitve o razvoju v prostoru
- odraz sposobnosti dogovarjanja o rešitvah v prostoru
- odraz kakovosti prostorskega načrtovanja
- odraz upravljanja z vodo
- odraz dejanskega pomena vode v družbi

ALI NAČRTOVANJE POPLAVNE VARNOSTI DELUJE ?

- očitno prostorsko načrtovanje poplavne varnosti ne deluje
- problem je neupoštevanje strokovnih izhodišč (smernice in mnenja so birokratski način uveljavljanja sektorskih izhodišč)
- vodi nismo pripravljeni dati prostora
- prostorsko načrtovanje povodij je odziv na probleme
- sektorsko načrtovanje ne rešuje problemov – samo še bolj toga in nedvoumno določa potrebe sektorja v prostoru
- v procesu načrtovanja je potrebno vzpostaviti pogoje za aktivno usklajevanje med sektorji in rabami

UGOTOVITVE

- prostorsko načrtovanje lahko pomaga smiselno povezati interese
- interesi so različni in se spreminjajo
- število NUP narašča, področna zakonodaja se razvija, področja tudi prostorsko načrtujejo
- upravljanje z vodo je razdeljeno med več področij – interese povezane z upravljanjem zastopajo različni NUP-i (narava, zdravje, komunala, rekreacija, energija, turizem ..., obramba)
- nekateri interesi niso formalno institucionalizirani
- okrepiti prostorsko načrtovanje kot povezovalno dejavnost
- razvijati skupni jezik urejanja prostora

VPRAŠANJA / PREDLOGI ZA RAZPRAVO

- ali lahko naravne procese načrtujemo
- kako lahko optimiziramo načrtovanje delovanja vode v prostoru
- kateri načini upravljanja z vodo delujejo drugod
- kako lahko razvijemo večjo stopnjo razumevanja družbe za naravne procese
- zakaj ne damo prostorskemu načrtovanju vloge, zaradi katere se je ta dejavnost razvila

Hvala za pozornost.

IPOP

Inštitut za politike prostora

maja.simoneti@ipop.si

www.ipop.si

